

《达呼尔、索伦源流考》满文本勘误 ——以《中国达斡尔族古籍汇要》抄本为中心

金 鑫

(内蒙古大学 历史与旅游文化学院 呼和浩特 010070)

摘要 《达呼尔、索伦源流考》是道光年间达斡尔人花灵阿以满文撰写的一部史书。百余年间,因只在民间传抄流布,其文本渐渐积累下诸多讹误,并一定程度上影响了对原稿内容的准确理解。经过对最早刊布于世、为学界所熟知的《中国达斡尔族古籍汇要》抄本的认真研读,在该抄本誊录、校释者孟志东先生既有发现的基础上,复检出拼写失当、字形讹舛、语词脱衍等各类错误 72 项,藉此还原《达呼尔、索伦源流考》满文本面貌。

关键词: 达呼尔; 索伦; 花灵阿

中图分类号: K204

文献标志码: A

文章编号: 1000-7873(2018)02-0046-18

一、前 言

道光二十七年(1847 年)布特哈八旗达斡尔佐领花灵阿(hūwalingga)以满文著成 dagūr solon i sekiyen ulabun i bithe 一书,后世译作《达呼尔、索伦源流考》《达斡尔、索伦源流考》或《达斡尔和索伦源流考》。其将达呼尔(达斡尔)及与之长期杂居、世代通婚的索伦(鄂温克)视作一个整体,依靠所能见到的一些史籍满文译本,如《资治通鉴纲目》《资治通鉴纲目续编》等,结合民间传说故事,对两族的族源问题进行积极的思考探索,提出唐代开元年间的“黑水国”(he šui gurun,即黑水靺鞨)为达呼尔、索伦之“根源”(da fulehe sekiyen)的论断;还以清帝“圣训”及布特哈总管衙门所藏档案文书为依据,对天聪至乾隆中叶,达斡尔、鄂温克人南迁嫩江流域、编设旗佐的基本历程,以及相应的军政建制情况,做了简略的梳理,“对于研究清代前期该二族的历史,提供了有价值的材料。”^[1]作为达斡尔人自述本族历史的第一部史著,《达呼尔、索伦源流考》一书的出现,是当时达斡尔族的历史意识、民族意识由自发走向自觉的标志,也是其知识分子摆脱对满汉文字、古代经史的单纯学习,以考据学的方法独立从事学术研究的起点,在达斡尔族文化发展史上具有里程碑式的重要意义。

该书最初一直在达斡尔族民间传抄流传。20 世纪 50 年代,达斡尔族学者瑞永依据莫力达瓦旗图书馆收存的清代满文抄本,首度将该书译为汉文,曾为当时正在进行的达斡尔族社会历史调查工作提供了重要参考。1958 年,内蒙古东北少数民族社会历史调查组将该汉译本油印刊行,其内容在后来成书的《达斡尔族社会历史调查》《达斡尔族简史》等著作中多有引用。1992 年,达斡尔族学者阿尔泰著

收稿日期: 2018-09-21

作者简介: 金鑫(1982-),男(达斡尔族),内蒙古莫力达瓦人,副教授,主要从事中国古代北方民族史研究。

基金项目: 内蒙古自治区高等学校“青年科技英才支持计划”资助项目(项目编号: NJYT-13-B04)

文扼要介绍了该书的具体内容、主要观点、版本流传情况。^[2]1996年,瑞永的译本复被收录进乐志德主编的《达斡尔资料集》(第一集)^[3],从而使该书得以广为研究达斡尔、鄂温克族历史,以及黑龙江地方史的学者所关注。21世纪初,上述研究领域对于满文原始文献的利用意识大为提高,而瑞永译本与满文原本内容相较毕竟难免有隔靴之憾,很难满足人们对该书史料价值迫切的发掘需求。有鉴于此,达斡尔族历史学家孟志东先生特以内蒙古社会科学院图书馆所藏第115492号传抄本为据,对该书做了更为细致的汉译、校注工作,连同其本人手写誉录的满文原稿,一并收入2007年出版的《中国达斡尔族古籍汇要》。^①

《中国达斡尔族古籍汇要》抄本以满文楷体字书写,不分卷,依所述内容自然分段,前后共分48段,载体形式为16开纸,39页,每页均为14行,每行字数多寡不一,总计5164字。截至目前,这是《达呼尔、索伦源流考》满文本唯一公开刊行、广为流布的版本,为国内外学人全面研究、运用这一珍贵史著带来了极大的便利。

由于百余年之间唯以抄录的形式辗转流传,《达呼尔、索伦源流考》的满文原本难免也会出现鲁鱼亥豕、脱衍讹误之类的漏洞。孟志东先生译校该书时,即发现其所据底本存在诸多错字。但出于保存底本原貌的考虑,他在自己公布的誉抄本中只是“重抄原作,未另作注释,而于译文予以正之”^{[4]3};仅在“校勘注释记”中举出了底本的三处错误,即将“大真国”国号误写作da je,将宋理宗“端平”年号误写作suwan ping、将天聪八年(1634年)征讨黑龙江地方的后金将领“霸奇兰”之名误写作bisare。有鉴于此,为能尽量地还原这部满文史著的本来面目,方便学界更好地发掘其史料价值,笔者特对《中国达斡尔族古籍汇要》抄本所存在的文字问题做一彻底梳理,前后共检出其拼写失当、字形讹舛、语词脱衍等各类错误72处。今一并开列、校释如下,未当之处,还祈方家指正。

二、勘误

1. 抄本第3页(即《古籍汇要》第26页,下略为《古》)第11行有akafino一词,满文无解。所述内容为渤海王大武艺奏请杀掉逃亡中原的大门艺,唐玄宗将门艺藏匿安息,却又推说先已将其发配岭南。花灵阿自称此事采自dzi jy tung giyan g'ang mu bith(《资治通鉴纲目》),但据原文,应为“武艺表请杀之,上密遣门艺诣安息,报云已流岭南。”^{[5]287} akafino一词,恰与汉文之“已”字相对应。由字形、文意不难推知,此词应为aifini,义为“早已”。

2. 抄本第3页(《古》第26页)第12行有sefi“说了”一词,为sembi的顺序副动词形式。所述内容为大武艺察觉门艺被唐廷藏匿于安西,《资治通鉴纲目》原文为“武艺知之”^{[5]287},与此sefi一词对应的汉字系“知”字。可见,该词应作safi(知道了),即sambi一词的顺序副动词。

3. 抄本第5页(《古》第28页)第9行有dabuha“算入了;点燃了”一词,为dabumbi的过去时形式,明显与上下文意不符。所述内容为北宋免除登州沙门岛百姓赋税,使之造船接应跨海贡马的女真人。作者自言此事采自dzi jy tung giyan g'ang mu sioi biyan bith(《资治通鉴纲目续编》)。孟志东先生认为,汉文史著中并没有以此名传世者,怀疑其应指南宋李焘撰《续资治通鉴长编》。^{[4]12}按,所谓《资治通鉴纲目续编》,实际上是清代对于明代商辂所编纵述宋辽金元四朝史事的《续资治通鉴纲目》的通称。花灵阿所据原文应为“宋主诏蠲登州沙门岛居民租赋,令专治舟船,渡其所贡马。”^{[6]21}与该dabuha一词位置相应的汉字系“渡”,显然,此处当为“摆渡”一词的过去式doobuha,应在传抄时讹作字形相近的dabuha。

4. 抄本第5页(《古》第28页)第14行有juwe aiman nioi jen acinaha dere sembi一句。其中acinaha

① 孟志东编著《中国达斡尔族古籍汇要》,第1页为花灵阿简介,第2—11页为汉译本,第12—23页为校勘注释记,第24—62页为满文抄本,内蒙古文化出版社2007年版。

“去驮了”一词为 acimbi 趋向体 acinambi 的过去时形式,与上下文意不符。花灵阿以《纲目续编》中所述女真在辽宋初年的史迹,推断渤海国灭亡后南北分居的黑水部又重新汇聚起来。由此不难推知,此 acinaha 实应为 acambi(会合)一词的趋向体 acanambi 的过去式 acanaha,义为“去会合了”。

5. 抄本第6页《古》第29页)第1行将宋太祖使用的一个年号记作 giyan de。按,宋太祖所用年号有建隆、乾德、开宝三个,此 giyan de 显然为 kiyan de(乾德)之讹,系传抄者误加识点所致。

6. 抄本第6页《古》第29页)第2行有 da je gurun 一语,孟志东先生曾认为,其指的是金末元初蒲鲜万奴所建立的“大真国”,认为是传抄者遗漏字牙,误将 da jen 写作 da je。^{[4]13}作者此处所述之事为 da je gurun 于乾德四年(966年)向北宋进贡,将其解作“大真国”无疑是不能成立的。花灵阿还明确说明这段文字的出处为 sioi biyan bithē(《资治通鉴纲目续编》)。查《续资治通鉴纲目》原文,有乾德四年(966)十二月“靺鞨入贡于宋”的记载,又称“靺鞨本东北靺鞨之别部,唐元和后徙阴山”^{[6]34},而花灵阿将 da je gurun 描述为 daci dergi amargi ba i mo ho gurun i encu tuwali, tang gurun i yuwan ho i fonci amasi in šan alin de gurihebi“原为东北地方之靺鞨国之别类,自唐朝之元和年间以后迁往阴山”,与《纲目续编》内容完全相符。可见,所谓 da je gurun 实指“靺鞨国”,本应写作 da da gurun,满文 da、je 两字在行书中字形易于牵混,故而被后人错抄作 da je gurun。

7. 抄本第6页《古》第29页)第3行有 tuwali 一词,满文无解。上引《纲目续编》原文内,与 tuwali 位置相当的词汇是“类”,足证其应为 duwali(种类)一词之讹,系因传抄过程中脱落识点致误。

8. 抄本第7页《古》第30页)第3行有 gudu 一词,满文无解。花灵阿此处引述《资治通鉴纲目续编》所记宋徽宗崇宁二年(1103年)高丽与女真通使往来之事,其与 gudu 一词所在文句 nioi jen gurun gudu daci solho gurun i harangga bicibe 相对应的内容是“女真虽旧属高丽”^{[6]326}。显然, gudu 应为 udu 之讹,为满语中表示让步关系的连词,与句末的 bicibe 一词连用,表示“虽然”之意。

9. 抄本第7页《古》第30页)第4行有 hunde 一词,满文无解。该词所在文句 hunde yaburakū goidaha,对应原文为《纲目续编》中的“不相通者久矣”^{[6]326}。不难推知,此 hunde 一词实系 ishunde 之讹,是传抄过程中脱漏开首的 is 音节所致。

10. 抄本第7页《古》第30页)第10行将宋徽宗使用的一个年号记作 jeng go。按,宋徽宗所用年号有建中靖国、崇宁、大观、崇和、宣和、政和,此 jeng go 显然为 jeng ho(政和)之讹,系传抄者将字圈误写作字点所致。

11. 抄本第8页《古》第31页)第9行 terei 一词,义为“他的”。此处所述辽国购鹰使臣滋扰生女真的史事,源出《续资治通鉴纲目》。tereī 所在文句 aniyadari elcin takūrafi gebungge giyahūn šongkon be mederi de udabume eshun nioi jen gurun terei yabure,对应《纲目续编》中的原文为“每岁遣使市名鹰海东青于海上,道出生女真”^{[6]351},与该 terei 位置相当之词系“道出”。可以想见,此 terei 应为满语格助词 deri,表示“从、经由”之意,系因字形近似而为传抄者所混淆。

12. 抄本第8页《古》第31页)第14行有 majige 一词,义为“稍微”,与上下文意显不相符。此处讲述生女真部兵民不分的习俗,相应文句是 sula tehe de nimaha butame aba abalambi, majige bihede geren aiman de fafun selgiyefi fetembi,《纲目续编》原文为“平居则渔畋射猎,有警则下令诸部征之”^{[6]352},与 majige 位置相应的汉字应为“警”。显然,该 majige 应为表示“消息”之义的 mejige 一词,系因元音 e 的识点在传抄中脱漏,而被误记为 majige。

13. 抄本第9页《古》第32页)第5行有 tuhiyefi 一词,满文无解。花灵阿于此讲述阿骨打建金称帝一事,相应文句 nioi jen gurun i wan yan halai aguda han seme tuhiyefi, gurun i gebu be amba aisin sehe,译自《纲目续编》中“女真完颜阿古达称帝,国号金”^{[6]354}一句。不难推知,此 tuhiyefi 应为 tukiye fi(推举了)之讹,是满语 tukiye mbi 一词的顺序副动词形式。此应系传抄过程中 h 音的字圈脱漏所致。

14. 抄本第9页《古》第32页)第6行有 an ho 一语。此处叙述金朝国号来历,相应文句 an ho mukei dele tehebi seme uthai gurun i gebu be amba aisin sehe,义为“因居于 an ho 水之上,便将国号称作

大金”。显然 此 an ho 水即指女真完颜部的兴隆之地“按出虎水”,an 字与 ho 字之间 应漏掉了一个 cu 字。第 7 行又有 ini gurun i gisun aisin be an cu ho sembi(其国语谓金为按出虎)之句,足以证实这一点。

15. 抄本第 11 页《古》第 34 页)第 2 行有 ainici 一词,满文无解。此处引述的是天聪八年(1634)后金出兵黑龙江流域,皇太极告诫带兵将领霸奇兰、萨木什喀等尽量劝降当地各部落的上谕。该词所在文句 mini han ainici niyalma takūrafi suwede getukeleme neileme, alaki seci jabduhakū bihe,可对应《清实录》中“我皇上久欲遣人,详为开示,特时有未暇耳”^①,与 ainici 位置相当的是“久”字。从语义、字形上来看,ainici 这一错字,可以更正为 aifini(早已)一词的从格 aifinici。

16. 抄本第 11 页《古》第 34 页)第 2 行有 suwede 一词,应为人称代词 suwe(你们)与方向格助词 de 的连写。按照满文正字法,suwe 与 de 连写,中间须插入一个音节末辅音 n,此处应更正为 suwende。

17. 抄本第 11 页《古》第 34 页)第 4 行有 gaiharleme 一词,满文无解。其所在文句是 uttu hendume ohode, tere gaiharleme daharakū mojanggo,《实录》的相关内容“如此谕之,彼有不翻然来归者乎”^②,与 gaiharleme 对应之词为“翻然”。综合考虑语义、字形,此 gaiharleme 一词应系 gaiharilame(猛然醒悟着)之讹,系动词 gaiharilambi 的并列副动词形式。

18. 抄本第 11 页《古》第 34 页)第 4 行有 mojanggo 一词,结合上下文,应解作“有诸、果然么”。按满文正字法,其本应写作 mujanggo,系因元音 u 的识点脱漏,故而被错记为 mojanggo。

19. 抄本第 11 页《古》第 34 页)第 5 行有名词 kicen 一词,义为“功课、勤奋”。其所在文句 suwe mini gūnin de acabure be kicen,可对应《实录》中的“尔等其勉体朕意”^③。依照满语文法,位于该句末尾的理当是一个表示命令语气的动词。不难推知,此 kicen 应为 kice 之讹,系动词 kicembi(努力、用功)的第二人称命令式。

20. 抄本第 12 页《古》第 35 页)第 3 行有 waciha 一词,满文无解。此处引述崇德三年(1638 年)皇太极交由使臣达尔汉囊苏喇嘛传达给喀尔喀查萨克图汗的上谕,该词所在文句 suwe waka be bahanafi jici waciha,对应《实录》中的内容为“尔等知罪而来则已”^④。可见,waciha 这一错词本应是表示“已”的含义。由字形可知,waciha 为 wajiha(完结、罢了)之讹,系动词 wajimbi 的过去时形式。

21. 抄本第 12 页《古》第 35 页)第 14 行有 maiju 一词,满文无解。此处引述的是乾隆帝谈论满洲与金代女真(珠申)之间关系的上谕,该词所在文句为 musei gurun fukjin mukdehe fonde, daci maiju i hartungga be jušen sembi,《实录》中的对应文字系“我朝肇兴时,旧称满珠所属曰珠申。”^⑤显然,所谓 maiju 不过是 manju 之讹,即满珠、满洲。

22. 抄本第 13 页《古》第 36 页)第 1 行有 uladuhai 一词,结合文意应为动词 ulambi 互动态的延续副动词形式,但写法未尽准确。依满文正字法,应更正为 ulanduhai,义为“迭相传袭”。

23. 抄本第 13 页《古》第 36 页)第 3 行有 yarhiyan 一词,满文无解。其所在文句 ere be jecen i ba i adališara yarhiyan temgetu obuci ombi kai,在前述乾隆帝上谕的对应内容是“足征疆域之相同矣”^⑥。就字形、文意不难推知,此 yarhiyan 应为形容词 yargiyan(真实的)之讹,用以修饰后面的名词 temgetu(证据),表示“真凭实据”之义。这一错误,显然是因传抄者将 h 音的字圈误认作 g 音的字点所致。

24. 抄本第 14 页《古》第 37 页)第 4 行有 ulatuha 一词,结合文意应为动词 ulambi 互动态的过去时,但写法未尽准确。按满文正字法,应更正为 ulanduha。因其后面所接为名词 gisun(言语),故而其应系被用为形动词的过去时动词,义为“相传了的”。

① 《清太宗实录》卷二十一,天聪八年十二月壬辰。

② 《清太宗实录》卷二十一,天聪八年十二月壬辰。

③ 《清太宗实录》卷二十一,天聪八年十二月壬辰。

④ 《清太宗实录》卷四十二,崇德三年七月丁卯。

⑤ 《清高宗实录》卷一〇三九,乾隆四十二年八月壬子。

⑥ 《清高宗实录》卷一〇三九,乾隆四十二年八月壬子。

25. 抄本第14页《古》第37页)第6行有 angnara 一词,满文无解。花灵阿于此叙述达斡尔族民间关于先祖萨吉哈勒迪汗恃强好战的传说。该词所在文句 angnara tabcilara de amuran,意指萨吉哈勒迪汗喜好 angnara 及 tabcilara 这两种活动。tabcilara 义为“抢掠”,那么,angnara 的含义自然也应与之类似。基于这一认识,再考虑字形上的相似性,笔者认为,angnara 这一错词应系 nungnere 之讹,即动词 nungnembi 的形动词形式,义为“侵犯、侵害”。

26. 抄本第14页《古》第37页)第7行有 gedebufi 一词,满文无解。花灵阿于此讲述萨吉哈勒迪汗与邻邦频繁攻战,后被迫远徙北海的内容。gedebufi 之前有 cooha(兵)一词,故表示“兵败”之义。以字形来推断,这一词本应写作 gidabufi(被击败了),是动词 gidabumbi 的顺序副动词形式。

27. 抄本第14页《古》第37页)第9行有 hahasai 一词,所在文句为 baturu hahasai silin cooha。结合文意,此 hahasai 显指 haha(男丁)一语的复数形式,baturu hahasai 表示“勇丁”,与后面的 silin cooha(锐兵)相对应。然按满文正字法,haha 一词的复数应写作 hahasai,应是在传抄过程中,在 s 与 i 之间错添了一个短字牙所致。

28. 抄本第14页《古》第37页)第12行提到一条名为 songgari 的江,所指当系松花江无疑。按,满文中松花江通作 sunggari,此处应是元音 u 的识点脱漏所致。

29. 抄本第14页《古》第37页)第13行有 nimašan 一语,指“桃花水”,即春天融化的雪水。花灵阿于此讲述萨吉哈尔迪汗北迁时所未能带走的臣民到处避难、散居黑龙江流域各地之事。此词所在文句 sunggari sahaliyan ulai nimašan muke de tosika,应指逃难的达呼尔、索伦人众进入了松花江、黑龙江的某个地方。显然,此 nimašan 一语与其所在文句的语意格格不入,可以认定为错字。按,满语中有 niyamašan 一词,指“两河中间之地”,与该句文意恰好相符。不难想见,应是传抄者先将 niyamašan 讹写作字形相近的 nimašan,后又错上加错,在 nimašan 后衍生出了一个 muke(水)。

30. 抄本第14页《古》第37页)第13行有 tosika 一词,满文无解。结合文意、字形,此处本应作 dosika(进入了),为动词 dosimbi 的过去时形式,后因 d 音的字点脱漏,而致讹为 tosika。

31. 抄本第15页《古》第38页)第4行有 botoci 一词,满文无解。其所在文句 ere ilan hacin be acabume kimcime botoci,显系作者总结前此所举三项史据,将要得出结论之语。据此看来,该词 botoci 应当作 bodoci(计虑),为动词 bodombi 的条件式,后因 d 音的字点脱漏,而致讹为 botoci。

32. 抄本第16页《古》第39页)第3行有 ishūn 一词,满文无解。此处是以 te i dangse cagan“今世之档案”为据,叙述达呼尔、索伦人自黑龙江故壤南迁嫩江流域之事。因此,该词所在文句 ishūn dasan i fonde,应指清初某位皇帝之年号。按,清世祖福临所用年号“顺治”满文作 ijishūn dasan,该错字 ishūn 本当作 ijishūn,亦即满语之“顺”字,传抄者无疑是脱漏了 i 与 s 中间的 ji 音。

33. 抄本第16页《古》第39页)第5行有 usi 一词,义为“蛔虫”。花灵阿于此述说顺治朝自黑龙江迁抵嫩江流域的,除达呼尔、索伦之外,仍有属新满洲的依库达、南塔两氏族人众。此 usi 与所在文句语意方枘圆凿,定属错字。不难想见,该词当为表示“共同、一齐”之义的满语副词 uhei 之讹。传抄者应是先将 h 音的字圈脱漏,误书该字为 ukei,继而又将 kei 音节错认作字形相近的 si。

34. 抄本第16页《古》第39页)第7行有 hanci muru 一语,hanci 为满语形容词“近”,muru 为满语名词“模样”,二者相加,其语义殊不可解。该短语所在文句为 hanci muru sahaliyan ula ci manju i emgi gurihe,言及达呼尔、索伦与前述新满洲人众一同从黑龙江及 hanci muru 迁走。这样看来,hanci muru 无疑为一地名。按,达斡尔语称黑龙江为 har mur。不难想见,hanci 一词当为 hara 之讹,即指达斡尔口语中的 har,为黑色之意;muru 一词亦系以满文拼写的达斡尔语词,即指口语中的 mur,为江之意;hara muru 与满文的 sahaliyan ula 一样,均指黑龙江,前后连称,意表强调。

35. 抄本第19页《古》第42页)第2行有 jewete 一词,满文无解。此处讲述康熙二十四年(1685年)第一次雅克萨之战时的兵力部署情况,提及直隶、山东、山西、河南四省各有 jewete tanggū susanta 绿营火器手奉调参战。显而易见,jewete 应为 juwete(各二)之讹。

36. 抄本第 19 页《古》第 42 页) 第 2 行有 *susanta* 一词, 满文无解。与上一则同理, 此 *susanta* 应为 *susaita*(各五十) 之讹。 *jewete tanggū susanta* 指“各二百五十”。

37. 抄本第 19 页《古》第 42 页) 第 6 行有 *jewe* 一词, 满文无解。其所在文句 *sunja biyai orin jewe*, 表示“五月二十某日”。不难推知, *jewe* 即为 *juwe* 之讹, 义为“二”。

37. 抄本第 19 页《古》第 42 页) 第 8 行有 *fakšalafi* 一词, 满文无解。其所在文句 *muke olhon i cooha be fakšalafi hafirame ing ilibufi*, 描述清朝水陆大军扎营包围雅克萨城的情况。据文意可以推知, 此 *fakšalafi* 应为 *faksalafi*(分开了) 之讹, 为动词 *faksalambi* 的顺序副动词形式。

39. 抄本第 21 页《古》第 44 页) 第 1 行有 *baicani* 一词, 满文无解。花灵阿于此引述康熙二十四年(1685 年) 索伦总管洪吉、扎木苏、倍勒尔三人致理藩院请求免除 334 名穷苦牲丁当年貂贡的呈文。该 *baicani* 一词所在文句为 *uheri da be baicani*, 无疑是洪吉等人在下面援照康熙七年(1668 年) 朝廷免除 700 名贫苦牲丁貂贡这一先例时的开端语。按照满语文法, 可以推知此 *baicani* 本应作 *baicaci*, 为动词 *baicambi* “查核”的条件式, *uheri da be baicaci* 即“经总管我等查核”之意。

40. 抄本第 22 页《古》第 45 页) 第 4 行有 *tulimba* 一词, 满文无解。作者于此叙述布特哈总管自齐齐哈尔城迁出, 黑龙江将军萨布素奏定以尼尔基屯为其新驻地之事。《黑龙江将军衙门档》存有萨布素康熙三十五年(1696 年) 所上满文题本^①, 其内有 *ilan uheri da be geren buthai urse i tehe arbun i dulimbai nirgi jergi emu acara bade tebufi* “俾三员总管驻于布特哈人众所处地势居中之尼尔基等某一处适宜地方”之语。据此可见, 此 *tulimba* 应为名词 *dulimba* “中间”之讹, 系因 *d* 音之识点脱漏所致。

41. 抄本第 24 页《古》第 47 页) 第 7 行有 *elhe taifin i nadaci aniya*(康熙七年) 一语, 但其后所述却为总管玛布岱等人因达呼尔、索伦牲丁所贡貂皮未能足额, 及等而为理藩院奏请责罚一事。按, 玛布岱于康熙二十六年(1687 年) 始出任索伦总管; 康熙三十一年(1692 年) 加副都统衔, 驻齐齐哈尔城, 统辖该处达呼尔、锡伯新编驻防八旗官兵; 康熙三十八年(1699 年) 撤回布特哈打牲部落, 仍任总管之职, 后于康熙四十四年(1705 年) 病故。^[7] 就其生平来看, 此处的“康熙七年”应为“康熙二十七年”之讹, 原书在 *nadaci* 一词之前应该还有 *orin*(二十) 一词。

42. 抄本第 25 页《古》第 48 页) 第 2 行有 *oncotome* 一词, 满文无解。此处引述了理藩院奏请将催办贡貂不力各官革职时, 清圣祖所作仍使玛布岱等继续留任, 仍罚取牲只以示惩戒的批示。据此看来, 此 *oncotome* 一词定然为 *oncodome*(宽宥着) 之讹, 系 *oncodombi* 的并列副动词形式。

43. 抄本第 26 页《古》第 49 页) 第 5 行有 *anjuho* 一词, 系康熙二十八年(1689 年) 与玛布岱、倍勒尔一同上书清廷的总管之名。《黑龙江将军衙门档》所存时人公函中, 该总管之名一致写作 *anjuhū*。可见, 此 *anjuho* 一词本当作 *anjuhū*, 系因满文 *o* 与 *ū* 在字尾的写法相近, 易于牵混所致。

44. 抄本第 27 页《古》第 50 页) 第 2 行有 *biye* 一词, 满文无解。花灵阿于此引述康熙二十八年(1689 年) 总管玛布岱等上报达呼尔、索伦生计凋零, 难以承应贡貂、公田、坐卡诸项赋役情形, 清圣祖责成他们筹划应对之策的上谕。该错词所在文句 *mabudai, anjuhū, beiler se biye ba na de bifi, getuken sara be dahame, hūdun kimcime gisurefi wesimbukini*, 意思是玛布岱、安珠瑚、倍勒尔等人在布特哈任职, 了解当地情况, 要求其迅速查议具奏。从文意、字形上不难推知, 此 *biye* 本应作 *beye* “身”, 系 *e* 之识点脱漏, *b* 后之短字牙被误认作长字牙所致。

45. 抄本第 27 页《古》第 50 页) 第 8 行有 *cooka* 一词, 满文无解。此处作者引述了玛布岱等人请求减轻达呼尔、索伦赋役的奏本, 内中提到为代耕 11 处驿站、墨尔根城驻防八旗的公田, 设卡看守兵营大炮、子药, 布特哈打牲部落当年需要提供 800 名 *cooka* 和 400 头牛。显然, 此 *cooka* 当为 *cooha* “兵”之讹, 系因 *h* 音之字圈脱漏致误。

① 黑龙江将军衙门档, 康熙朝第 5 盘第 4 册第 401—405 页, 《将军萨布素为使玛布岱、喀拜专治齐齐哈尔城并添设总管管理布特哈事题》, 康熙三十四年十一月十一日, 中国第一历史档案馆藏。

46. 抄本第28页《古》第51页)第3行有 benebuhakū 一词。结合文意,其应为动词 benembi 使动态 benebumbi 的否定过去式,义为“没有使……送去”,但字形有误。按满文正字法, benebumbi 的否定过去式应写作 benebuhekū。

47. 抄本第28页《古》第51页)第9行有 giri 一词,为动词 girimbi “裁齐、剪齐”的命令式。其所在文句为 ulha giri de bucere 指牲畜因 giri 而倒毙,“裁剪”之义无法成立。满语有 geri(瘟疫)一词,此 giri 无疑即 geri 之讹,系 g 后之短字牙被误认作长字牙所致。

48. 抄本第29页《古》第52页)第10行有 gemuni 一词,满文无解。此处所叙为清初达呼尔、索伦牲丁亡故,在下一任楚勒罕测丁前,其贡貂仍须逐年缴纳之事,相应文句为 da kooli de haha celere sidende bucere, gemuni an i aniyadari seke alban jafambi。由上下文意、字体形态不难推知,该字当为 kemuni(仍然)之讹,系 k 旁误加识点所致。

49. 抄本第30页《古》第53页)第4行有 baitala 一词,为动词 baitalambi “用”的命令式。其上一词为 coohai “兵的”,为名词 cooha(兵)的属格形式。按照满语文法,coohai 所接自当为名词性成分,而不可能是命令式动词。不难想见,此 baitala 应为名词 baitalan(用度)之讹,即 coohai baitalan “军需”,系因 l 音之后的短字牙脱漏所致。

50. 抄本第30页《古》第53页)第4行有 obume 一词,为助动词 ombi 的使动态 obumbi 之并列副动词形式,可释作“使……成为着”。花灵阿于此引述清圣祖免除达呼尔、索伦人众康熙二十八年(1689年)貂皮、犴角贡赋的上谕,原句为 solon dagūr sa ere udu aniya coohai baitalan de obume faššaha be dahame, ere aniya seke handagan butara be gemu guwebu。此 obume 一词与上下文意格格不入,当为错字。从字形、文意上考量,笔者推测此 obume 本应作 ubui,为名词 ubu(倍)与工具格助词“i”的连写,义为“加倍地”,与其后 faššaha 一词相合,表示“倍加奋勉”之意。

51. 抄本第30页《古》第53页)第6行有 elhe taifin i jakūci aniya(康熙八年)一语,但其后所述史事却为清廷与沙俄议和,规定以额尔古纳河、格尔必齐河、外兴安岭为界之事。按,该边界系中俄双方于康熙二十八年(1689年)签署的《尼布楚条约》划定。显然,此“康熙八年”应为“康熙二十八年”之讹,故 jakūci 前漏掉 orin(二十)一词。

52. 抄本第30页《古》第53页)第7行有 morilin 一语,按上下文意,指的应该是额尔古纳河中游右岸的一条支流,即《平定罗刹方略》中的“眉勒尔喀河”^[8]、《清圣祖实录》中的“眉勒尔客河”^①、《黑龙江外记》中的“墨里勒克河”^[9]、《黑龙江志稿》中的“谟里尔肯河”^[10]。康熙朝《黑龙江将军衙门档》将此河写作 merilken。由以上满汉用字来看,花灵阿对该河的称谓亦当有辅音 k 的成分。依字形推断,此 morilin 原书似应写作 morilik,后因音节末辅音 k 的短字牙及两个识点脱漏,遂而被误写作 morilin。

53. 抄本第31页《古》第54页)第3行有 elhe taifin i nadaci aniya “康熙七年”一语,但其后所述却为清廷使达呼尔、索伦人丁披甲,移驻墨尔根城之事。按,墨尔根城建于康熙二十五年(1686年),达呼尔、索伦官兵驻扎该城始自康熙二十九年(1690年),但首先迁往其地的“穷索伦”八牛录官兵,最初于康熙二十七年(1688年)编设。^[11]据此看来,此处的“康熙七年”应为“康熙二十七年”之讹,nadaci 前亦应有 orin “二十”一词。

54. 抄本第32页《古》第55页)第2行有 ujihe(养了)一词,为动词 ujimbi 的过去时。该词前后各有 handagan(犴)、seke(貂)两词,无疑是指清廷向达呼尔、索伦人众征收的贡物犴角、貂皮。不难想见,此 ujihe 实应为 uihe(角)之讹,系因位于字中的 j 被错认为长字牙所致。

55. 抄本第32页《古》第55页)第5行有 akiyambi(干透、冻透)一词。花灵阿于此引述黑龙江将

① 《清圣祖实录》卷一四三,康熙二十八年十二月丙子。

军萨布素请求禁止达呼尔、索伦人滥杀牲畜祭祀的题本,其原文在《黑龙江将军衙门档》仍可找到^①。该题本中的相关文句 morin sukū lakiyambi 指的是当时达呼尔、索伦人宰杀马匹,悬挂其皮张的一种祭祀。显而易见,此 akiyambi 一词实为 lakiyambi(悬挂)之讹,系因辅音 l 的上弯字辨脱漏致误。

56. 抄本第 32 页《古》第 55 页)第 10 行有 jurecirengge 一词,满文无解。依文意分析,其似应指动词 jurcemb(违背)的现在将来时动名词形式,所在文句 fafun be jurecirengge bici,可释为“如有违犯法禁者”。按满文正字法,jurecemb 一词现在将来时的动名词形式为 jurcerengge。传抄者应是受该词在达斡尔语中的发音 jurqbei 的影响,而将其满文词干错写为 jureci,接缀 rengge 后,形成了这个奇特的满达混合词汇。

57. 抄本第 32 页《古》第 55 页)第 11 行有 fonde 一词,为满语名词 fon 与位置格助词 de 的连写,义为“在……时候”。作者于此引述萨布素所拟定的对达呼尔、索伦、锡伯等族各级官民淫祀滥祭行为的惩处办法。此 fonde 一词下所接为 bošokū,显系 funde bošokū(骁骑校)一语之讹,系因元音 u 的识点脱漏致误。

58. 抄本第 32 页《古》第 55 页)第 12 行有 jurecici 一词,与前述 jurecirengge 一样,也是以达斡尔语动词词干 jurq(违背)附加满语的条件式词缀构成的混合词汇。按照满文正字法,jurecici 应当更正为 jurceci。

59. 抄本第 33 页《古》第 56 页)第 2 行有 saišacuha 一词,系清圣祖对于萨布素所题禁止淫祀滥祭诸条款的赞许之语,应是在动词 saišambi(嘉奖)的词干上,附加表示“可……的”含义的词缀构成的形容词,应释为“可嘉”。按满文正字法,“可嘉”当作 saišacuka,应系辅音 k 之后误加一个字圈所致。

60. 抄本第 34 页《古》第 57 页)第 1 行有 tonjifi,为满语动词 tonjimbi(击水赶鱼)的顺序副动词形式。此处花灵阿引述的是康熙五十七年(1718 年)清圣祖遣员赈济布特哈被水灾民的上谕,相关词句为 muke de birebuhe be tonjifi,bi ambula gosime gūnimbi,意思是“获悉布特哈地方遭灾,朕深为怜悯”。显然,tonjifi 应为 donjifi(听闻了),即动词 donjimbi 的顺序副动词形式。

61. 抄本第 34 页《古》第 57 页)第 3 行有 šuwemba 一词,满文无解。此处引述清圣祖责成内阁学士渣克旦等人前往散赈的指令,相关语句为 jakdan šuwemba salame aitubume unggimbi,由文意、字形不难推知,此 šuwemba 实应为 suwembe(把你们)之讹。

62. 抄本第 34 页《古》第 57 页)第 6 行有 seme(说着)一词,为 sembi 的并列副动词形式。该词位于前引清圣祖上谕的末尾,标志着引述内容的结束,可译作“钦此”。然而,按满文正字法,seme 在表示引述时,其后面应当仍接其他动词。《达呼尔、索伦源流考》此处系以 seme 直接结句,显然有误,应更正为 sehe。

63. 抄本第 34 页《古》第 57 页)第 7 行,将渣克旦所任“内阁学士”之职记为 asha i da。按,满语内阁学士作 ashan i da,该抄本之 asha 一词本当作 ashan,系因 h 与 n 之间的短字牙脱漏致误。

64. 抄本第 34 页《古》第 57 页)第 11 行有 ateo 一词,满文无解。此处叙述渣克旦等办给布特哈灾民各类物资之事,该错词前一词为名词 etuku“衣物”,由文意、字形不难推知,此 ateo 应为 adu 之讹,其释义与 etuku 相同,etuku adu 连称,与汉语的“衣服”一词相等。

65. 抄本第 34 页《古》第 57 页)第 11 行有 fahūri 一词,满文无解。由文意可以推知,其亦应指渣克旦等发放的救灾物资。满语称“裤子”为 fakūri,此 fahūri 显然为该词之讹写,系因 k 音误增字圈所致。

66. 抄本第 34 页《古》第 57 页)第 11 行有 nakame(停止着)一词,为 nakambi 的并列副动词形式。其相关文句 amba ajige anggala tome etuku adu fakūri nakame udara,指渣克旦等人按大小口为灾民购买

^① 黑龙江将军衙门档,康熙朝第 3 盘第 12 册第 216—230 页,《户部等衙门为将军萨布素条陈布特哈应革旧政业获奏准事给将军衙门的咨文》,康熙三十一年八月初三日,中国第一历史档案馆藏。

衣裤 nakame 一词与上下文意显然不符。依字形推断,该错字原应写作 aname “逐个地”。

67. 抄本第 34 页(《古》第 57 页)第 12 行有 gūsime 一词,满文无解。其后所接词语为 šangnaha “赏赐了”,依文意、字形不难推知,此 gūsime 当为 gosime 之讹,系 gosimbi “怜爱着”的并列副动词形式。

68. 抄本第 35 页(《古》第 58 页)第 1 行有 elten 一词,满文无解。此处讲述康熙五十九年(1720 年)布特哈境内火山爆发一事,该词所在文句为 na hūwajafi tuwa i elten šanggiyan sabubume,意指土地破裂,冒出烟以及火的 elten。此 elten 应为 elden 之讹,义为“光”,系因 d 音的识点脱漏致误。

69. 抄本第 37 页(《古》第 60 页)第 12 行有 seme 一词,为 sembi 的并列副动词形式,此处可以释为“称作”。其所在文句 onggolo gūsai boco akū de, solon sunja aba, dagūr ilan jalan seme,意指布特哈在编设八旗之前,曾经被呼为索伦五阿巴、达呼尔三扎兰。前已言及,seme 系顺序副动词,不能用以结句。结合语意、文法,笔者认为,此 seme 本应作 sembihe(称作来着),系 sembi 的过去进行时形式。

70. 抄本第 39 页(《古》第 62 页)第 1 行,将雍正十一年(1733 年)黑龙江将军的名字记作 jurhai。按,该将军于《黑龙江将军衙门档》中均写作 jorhai,《清世宗实录》亦通作“卓尔海”。可见,此 jurhai 一名字形有误,原文初应作 jorhai,系因 o 音误加识点致误。

71. 抄本第 39 页(《古》第 62 页)第 2 行有 bunrde 一词,系雍正十一年(1733 年)布特哈新编设的 1 000 名甲兵的驻地。据《军机处满文录副奏折》所收将军卓尔海办理该 1 000 名官兵编设事宜的原奏^①,其驻兵地应为 būrde,汉译“博尔德”“博尔多”“本尔得”,即今黑龙江省讷河市城区一带。可见, bunrde 应为错字,原文当作 būrde。

72. 抄本第 39 页(《古》第 62 页)第 9 行有 hungherefi 一词,满文无解。此处讲述乾隆二十九年(1764 年)黑龙江将军富僧阿奏准向布特哈八旗的五座检貂卡伦颁发图记之事,该词所在文句为 cicigar de hungherefi buhebi。结合文意、字形,此 hungherefi 显系 hungkerefi(铸造了)之讹,即 hungkerembi 的顺序副动词形式。cicigar de hungkerefi buhebi,意指布特哈五卡的图记于齐齐哈尔城铸造发放。

三、结语

以上所列诸处讹误,加上孟志东先生在“校勘注释记”中先曾举出的 2 处^②,总计共 74 处,均属《达呼尔、索伦源流考》一书在传抄过程中所形成的文本层面上的纰漏。

该抄本仍有若干处汉语借词音译不准、人名前后不一致、以达斡尔语词汇替代满文的问题,因极有可能是原作者之失,为保存抄本原貌,笔者未作改动。首先,对译汉文帝号带 dz 音的“祖”“宗”两字时显得比较随意。宋太祖、金世祖、清太祖之“祖”被准确地记为 dzu,但唐玄宗、宋英宗、宋徽宗之“宗”却均译为语音失真的 sung,而清太宗、清高宗的“宗”又被规范地写作 dzung。考虑到达斡尔语本身并无 dz 音,旧时达斡尔人亦常有以 s 音代替汉语借词之 dz 音的习惯^③,这些以 sung 对“宗”的用例很有可能出自花灵阿本人。其次,民间传说人物萨吉哈勒迪汗,在抄本第 14 页(《古》第 37 页)第 6 行作 sajihaldi,第 8 行又作 sajihaldai。因达斡尔族原无文字,借助满文音写本族名物,自然难以保证其字形严格固定。再次,抄本第 14 页(《古》第 37 页)第 4 行有 kara muru 一语,同页第 8 行有 berei 一词,第 18 页(《古》第 41 页)第 1 行有 aigon 一词,均于满文无解。文中 kara muru 指哈冉达罕、萨吉哈勒迪父子的

① 《军机处满文录副奏折》,卷 166 第 7 号,《黑龙江将军卓尔海等为遵旨以布特哈人丁编设一千名官兵以驻扎博尔德事奏》雍正十年十一月初六日,中国第一历史档案馆藏。

② 如前所述,孟志东先生关于 da je gurun 原应作 da jen gurun(大真国)的推断是不准确的。本文勘误第六条对该问题作了重新研究,证明 da je 当为 da da(鞑靼)之讹。

③ 如“宰相”作 saixan,“栽花”(种痘)作 saihuaalbei,“子母”(快枪所用定装弹)作 semuu,“坐灯”作 soodeng,“总统”作 suntun,“总理”作 sunglii 等,参见恩和巴图《达斡尔语词汇》,内蒙古人民出版社 1984 年版,第 210、219、220、224、225 页。

旧据之地,无疑即达斡尔语对“黑龙江”的称谓 har mur 的音写; berei 所在文句描述萨吉哈勒迪汗兵败后携家人逃亡之事,前面两字为 hehe “妻”、juse “儿”,则此 berei 无非是达斡尔语 beri(儿媳)一词的音写; aigon 据述显指康熙二十三年(1684 年)清廷在黑龙江畔所建瑗珲城,应系该城达斡尔语称谓的音写,与满文中常见的 aihūn 写法略有差异。kara muru、berei、aigon 均为纯粹的达斡尔语词,非如 jurecirengge、jurecici 一般属达满相淆的乱字,故而很可能也是出于原作者之手。

需要特别说明的是,该满文抄本仍有一些在叙事上与史实记载不相符合,或征引史料未尽准确的谬误,孟志东先生在其“校勘注释记”中,对此已多有考订。因这些问题同样出乎原作者花灵阿个人之判断,并不属于该书流传过程中所形成的文本类错误,故而并未列入本文的考察范围之内。

作为对本文研究成果的集中总结,同时也为进一步扩大这一珍贵史著的传播范围,笔者特将更正过所有 74 处讹误的《达呼尔、索伦源流考》满文本原文,以穆林德夫转写法转写为拉丁字,附录于文后,谨供学界参考。因有若干处衍文之剔除与夺文之增补,此修订本字数计共 5 167 词。为便于日后研究者对照查检,笔者在《中国达斡尔族古籍汇要》抄本基础上修改过的所有文字,下附拉丁转写本均以字体加粗形式标出。

附: dagūr solon i sekiyen ulabun i bithe

mentuhun bi gingguleme gūnici, moo de fulehe bi, muke de sekiyen bi, yaya aiman i niyalma de urunakū julgei gurun ci jihe ulabun bi. musei dagūr solon i sekiyen da be fujurulame baime, getuken i ejehe yohi bithe be fuhali bahakū bicibe, jiduji sekiyen da akū sere ba akū ofi, bi asigan i fonci hing seme gūnin baibufi, julgei bithe suduri tei dangse cagan de sithūme baicafi, sengge sakdasai ulaha gisun de acabume, musei dagūr solon i sekiyen da ujan šala be murušeme bahafi, ne i šanggaha baita be suwaliyame isamjame acabufi, gelhun akū felehudeme emu debtelin bithe muwašame banjibume arafi, amala ambula taciha labdu ejehe getuken sara gūnin adali ursei toktobure be aliyaha.

doro eldengge i fulahūn honin aniya niyengniyeri dulimbai biyade nirgi alin de tehe nirui janggin mentuhun hūwalingga gingguleme sioi araha.

dzi jy tung giyan g'ang mu bithede, tang gurun i k'ai yuwan i juwan duici aniya tuweri juwan biyade, he šui gurun elcin takūrafi acanjiha manggi, han tere gurun be jeo obufo jang ši hafan sindaha.

bo hai wang u i donjifi hendume, he šui gurun minde alarakū, tang gurun de hafan baici, urunakū tang gurun i emgi hebešefi mimbe afambini sefi, ini deo men i de cooha kadalabufi afana sehe. men i hendum, he šui gurun tang gurun de hafan baiha bime, muse afaci, ere gurun gukure arbun kai. u i bithe wesimbume wareo seme baiha manggi, siowan sung han men i be hūlhame, an si bade unggifi, aifini ling nan i bade falabuha seme alanabuha. u i safi, bithe wesimbume hendume, amba gurun niyalma de akdun be tuwabuci ombi. uttu eitereme holtoci ombio sere jakade, han hūng lu šoo king hafan līi dao sui se be serebume wesimbuhe seme gemu weile arame wasimbume forgošoho. men i be taka ling nan i bade unggifi alanabuha sehebi.

mentuhun bi erei tuwaci, he šui (nikan gisun de sahaliyan muke) gurun aisin gurun i onggolo, sahaliyan ulai bade inu emu gurun bifi, bo hai wang u i i emgi adaki gurun bihe.

dzi jy tung giyan g'ang mu sioi biyan bithede, sung gurun i taidzu i giyan lung ni jai aniya, nioi jen gurun sung gurun de alban benjihe. nioi jen gurun neneme julgei su šen gurun i bade tehe bihe. yuwan halai wei gurun i fonde, u gi seme hūlahabi. sui gurun de isinjifi, halafi mo ho seme hūlahabi. tang gurun i tuktan de he šui, su mo sere juwe aiman bihe. amala su mo etenggi ojoro jakade, bo hai gurun seme hūlaha. he šui ede takūrabume harangga oho. bo hai gurun mukiyehe manggi, he šui aiman i irgen julergi bade bihengge ki dan gurun i dangse de dosifi, urehe nioi jen seme hūlaha. amargi bade bihengge ki dan gurun i dangse de dosikakū, eshun nioi jen seme hūlaha. ede isinjifi, morin gajime sung gurun de alban benjime jihe manggi,

sung gurun hese wasimbufi deng jeo i ša men doo i tun de tehe irgen i turigen alban be guwebufi , cohotoi cuwan weihu arabufi , terei alban benjihe morin be doobuha sehebi.

mentuhun bi tuwaci , tang gurun i fonde , bo hai wang mukiyme facuhūrara jakade , sahaliyan mukei aiman julergi amargi juwe bade dendeufi , ki dan i dangse de taka dosika be tang gurun dubei sunja jalan i facuhūn de , amargi sahaliyan muke de bedereme gurifi , juwe aiman nioi jen acanaha dere sembi.

sioi biyan bithede , sung gurun i taidzu i kiyan de duici aniya , da da gurun daci dergi amargi ba i mo ho gurun i encu duwali , tang gurun i yuwan ho i fonci amasi in šan alin de gurihebi. ere aniya alban benjime jihe sehebi. umesi nenehe julge de dergi amargi de meimeni aiman duwali i enculeme , gebu colo tukiyme , gurun ome bihengge inu komso akū. te i erinde , da da gurun ya aiman be sarkū ofi , amala sara urse be aliyaha.

sioi biyan bithede , sung gurun i king li i duici aniya , ki dan gurun i jecen i dorgi de , uheri sunja ging hecen , ninggun jeo , coohai hecen emu tanggū susai ninggun. hiyan juwe tanggū uyun , harangga aiman sunja minggan juwe , harangga gurun ninju oho. duin ergi šurdeme jecen tumen bade isinaha. sung gurun i ing sung ni jy ping ni ilaci aniya , ki dan gurun i gebu be halafi liyoo sehe.

dzi jy tung giyan g'ang mu sioi biyan bithede , sung gurun i hūi sung han i cung ning ni jai aniya , solho gurun nioi jen gurun i baru sain i acaha. nioi jen gurun udu daci solho gurun i harangga bicibe , ede ishunde yaburakū goidaha. tere ucuri solho gurun i daifu nioi jen gurun de genefi bederefi , solho gurun i wang ni baru hendume , nioi jen gurun i he šui bade tehe harangga aiman ulhiyen i etuhun oho. cooha umesi dacun mangga sere jakade , terei wang uthai nioi jen gurun de elcin takūraha. ereci amasi julesi yabume lakcahakū sehebi.

sung gurun i hūi sung ni jeng ho i ilaci aniya tuktan , liyoo gurun i ejen cūn jeo de genefi , hūng tung giyang de nimaha welmiyerede , eshun nioi jen aiman i data , minggan ba i dorgide bisirengge , fe kooli songkoi gemu hengkilame jifi , nimaha sarin sarilame , liyoo gurun i ejen geren data be ilhi aname ilifi maksibume , aguda de isinaha manggi , bahanarakū seme marame , damu tob seme ilifi hadahai šaha. liyoo gurun i ejen dahūn dahūn i hacihiyaci , naranggi ohakū. ede isinjifi , jiyei du si hafan uyasu akū oho manggi , aguda soorin be sirafi du bo gi liyei oho. du bo gi liyei serengge dalaha hafan.

sung gurun i hūi sung ni jeng ho i duici aniya tuweri juwan biyade , nioi jen gurun i aguda liyoo gurun ci ubašaha. liyoo gurun i ejen aniyadari elcin takūrafi gebungge giahūn šongkon be mederi de udabume eshun nioi jen gurun deri yabure de , elcin doosi cihai baire gaji serengge kemun akū ofi , nioi jen gurun eimeme akambihe. tuktan nioi jen aiman i irgen de gemu alban takūran akū ofi , etuhun urse be yooni cooha obumbi. sula tehe de nimaha butame aba abalambi , mejige bihede , geren aiman de fafun selgiyefi fidembi. yaya morin agūra jufeliyen be gemu beye belhemb. terei aiman i da be bo gin sembi. cooha tucici meng an , meo ke sembi. meng an serengge minggan niyalmai da , meo ke serengge tanggū niyalmai da. jeng ho i sunjaci aniya , nioi jen gurun i wan yan halai aguda han seme tukiyei , gurun i gebu be aisin sehe. an cu ho mukei dele tehebi seme uthai gurun i gebu be amba aisin sehe. ini gurun i gisun aisin be an cu ho sembi , wesihun amba be amban sembi. jeng ho i ineku duici aniya , aisin gurun afafi , liyoo gurun i gemulehe yang ging hecen be gaiha.

hūi sung ni siowan ho i sucungga aniya , aisin gurun nioi jen bithei hergen be banjibuha. nioi jen gurun de daci bithei hergen akū. amala ki dan gurun i nikasa be baha manggi , teni ki dan gurun i nikan hergen be hafuka. aisin gurun i ejen gu šen be nikan i k' ai dzi hergen be songkolome alhūdame , ki dan i hergen i durun kemun be dahame , ini gurun i gisun de acabume , nioi jen gurun i hergen banjibufi yabubuha. amala geli nioi jen gurun i ajige hergen banjibure jakade , gu šen i banjibuhangge be amba hergen sehe. sung gurun ni hūi sung ni siowan ho i nadaci aniya , aisin gurun uthai liyoo gurun be gukubuhe.

musei daicing gurun i taidzung genggiyen šu hūwangdi i enduringge tacihyan de sure han i jakūci aniya jorgon biyade , han beki coohai ejen meiren i janggin bakiran , jalan i janggin samsika sede hafan cooha afabufi , sahaliyan ulai golo be dailabume unggire de hese wasimbuhangge , suweni ere fon i generengge , ba goro , urunakū funturšame yabu. joboro ba bime majige heoledeci ojarahū. ere golo niyalma i gisurere gisun i mudan emu adali. terebe gajihade , muse gucu araci ombi. sucure dasihire de , suweni hendure gisun suweni nenehe urse , daci meni emu gurun kai seme bithede getuken i arahabi. suwe neneme sarkū ofi , tuttu beyebe tulgiyen obuha dere. mini han aifinici niyalma takūrafi suwende getukeleme neileme , alaki seci jabduhakū bihe. ere jihengge cohome suweni jalin de kai. uttu hendume ohode , tere gaiharilame daharakū mujanggo. suwe mini gūnin de acabure be kice sehebi.

taidzung genggiyen šu hūwangdi i wesihun erdemungge i ilaci aniya nadan biyade , kalkai jasaktu han i elcin darhan nangsū lama i baru han i hese wasimbume , kalka suwe yala oci ejen i beye minde bisire bade , suwe uthai inde dahafi sain banjici acambihe kai. te ele mangga minde ehereme , kuku hoton de cooha jihengge , beyebe bodorakū , minde neciki sehengge inu ambula gicuke bidere. sini dolo minde eherefī , dain isinarakū bade genefi , ainame inenggi hetumbume banjiki sembi. damu sini isinaha bade , mini cooha isinarakū dorobio. julge dai liyoo , dai yuwan , aisin ere ilan gurun i han se , dailame yabuha fonde , wasihūn enethe gurun , wesihun solho gurun , amasi sahaliyan ula , Julesi mederi de isitala isinaha akū ba akū. ne tob seme terei adali kai. suwe waka be bahanafi jici wajihade. tuttu akū oci , bi suwembe ainaha seme sindarakū dailambi sehe.

g' aodzung yongkiyangga hūwangdi i abkai wehiyehe i dehi juweci aniya jakūn biyai juwan uyun de , hese wasimbuha. hesei dorgide , jakan aisin gurun i suduri bithe be tuwaci , aisin gurun i šidzu wan yan aiman de tefi , terei bade šanyan alin , sahaliyan muke bi sehebi. šanyan alin serengge , uthai golmin šanyan alin. sahaliyan muke serengge , uthai sahaliyan ula inu. musei gurun dergi bade , fukjin alin bira ferguwecuke saikan , lak seme aisin gurun i adali ombi. suduri bithede geli aisin gurun i nenehe niyalma mo he aiman , julgei šu šen i baci tucike sehebi. musei gurun fukjin mukdehe fonde , daci manju i hartungga be jušen sembi. amala halafi manju seme tukiye , nikan hergen ulanduhai tašarame man jeo seme obuha. ere uthai julgei šu šen , ju šen i forgošoho mudan. ere be jecen i ba i adališara yargiyan temgetu obuci ombi kai. tere anggala enduri sargan jui oboro bolhori omo uthai šanyan alin de bi. daci umai šanyan alin , sahaliyan mukei ba ci tucinerakū kai. geli aisin gurun i suduri bithede , tang gurun forgon , mo he i bo hai wang juwan funcere jalan ulafi , bithe hergen dorolon , kumun bi sehebi. ere aisin gurun neneme uthai hergen bihebi. musei gurun i hergen bithe oci , taidzu han mafa i forgon de , erdeni baksi sede hese wasimbufi toktobufi bireme yabubuha bihe. embici aisin gurun i fukjin bisire hergen , amala doro efujefi , son son i waliyaha turgunde , uthai ulara be ufarabufi , musei gurun de isinjifi dasame banjibume be boljoci ojarahū kai sehebi.

mentuhun bi g' ang mu bithe be tuwaci , tang gurun i k' ai yuwan i fonde , he šui gurun , bo hai gurun bihe. bo hai etenggi ojoro jakade , he šui harangga oho sehebi. erei kimcici , he šui gurun dagūr solon i da fulehe sekiyen , bohāi gurun aisin gurun i fulehe sekiyen , daci juwe gurun bihe. julgei sakdasai ulanduha gisun de , kara murui bade , dagūr solon i ejen harandaha han bihe. erei enen sajiħaldi han , baturu bime silin dacun de ertume , nungnere tabcilarade amuran , adaki gurun i emgi emdubei afanduhai , cooha gidabufi , sajiħaldai han hehe , juse berei , hanci gosire hafan , boobei tana , baturu hahasi silin cooha , morin ulha be gaifi , gerbici birai wesihun hinggan mulu be dabame , šuwe burulafi jailame , amargi mederi baru generede , ini gurun i urse facuhūn de , sahaliyan ulai alin holo de son son i jailame tutaha sehebi. sunggari sahaliyan ulai niyamašan de dosika. duile birai sekiyen de , fe amba hoton i susu bi. sahaliyan ulai bade , fe hoton gašan i susu inu umesi labdu. tang gurun i forgon de , he šui gurun bihe. sakdasai ulaha gisun de dagūr solon

de ejen bihe , sahaliyan ulai bade hoton gašan i susu labdu. ere ilan hacin be acabume kimcime bodoci , dagūr solon enteheme julge de encu emu gurun bihe gese. solhoi daifu nioi jen ci bederefi , he šui (sahaliyan ula) bade tehe harangga aiman i cooha etuhun mangga seme ini wang de alahabi. wesihun erdemungge i fonde , sahaliyan ulai golo be dailabume unggire de , taidzung genggiyen šu hūwangdi i wasimbuha hesei dorgide , ere niyalma gisun mudan musei emu adali , nenehe urse daci emu gurun , bithede getuken i arahabi sehebi.

abkai wehiyehe i fonde , g' aodzung yongkiyangga hūwangdi i wasimbuha hesei dorgide , aisin gurun i suduri de , šanyan alin , sahaliyan muke bi sehebi. sahaliyan muke serengge uthai sahaliyan ula inu sehe. sioi biyan bithede , nioi jen aiman i irgen be aba abalame , nimaha butame banjimbihe sehebi. te i dangse cagan de baicaci , ijishūn dasan i fonde , dagūr solon oros gurun de hafirabufi , sahaliyan ula , jingkiri , nioman bira ci , manju ihūda , nanta i mukūn hoki i emgi uhei gemu siran siran i gurifi , non ula , nemer , numin , yale , arun i jergi bira de tehe sehebi. dagūr solon i abalara buthašarade amuran , hara muru sahaliyan ula ci manju i emgi gurihe. juwe ejete wasimbuha hesei gisun be acabufi kimcici , dagūr solon aisin gurun i emgi emu gurun bihengge getuken temgetu kenehunjure ba akū gese.

tang gurun i fonde , he šui aiman julergi bade bihengge , ki dan i dangse de dosika sehebi. geli aisin gurun liyoo gurun be mukiyeufi , monggo be hartungga obuha sehebi. sung gurun i jeng hoi sunjaci aniya , aguda gurun i gebu be aisin seme tukiyeufi han tefi , ududu jalan emu tanggū nadan aniya ulafi , sung gurun i duwan ping ni sucungga aniya , sung gurun yuwan gurun sasa acafi aisin gurun be afarade , aisin gurun i ejen šeo sioi bucehe , ereci aisin gurun gukuhe. g' ang mu bithe be tuwaci , solho gurun daci liyoo dung ni bade bihe. šui gurun i yang di i afarade hamirakū , jailafi dergi mederi de gurihe sehebi. te baicaci , sahaliyan ula ci sunggari girin ula deri liyoo dung (šanaha furdan i tulergi) yang ging (beging hecen) de yaburede , jugūn doko. dekdeni ulaha gisun , aisin gurun mukiwerede facuhūrame , son son i burulame jailarade , solho šui gurun ci jailaha adali. manju šanyan alin , sunggari ula i baru , dagūr solon ice manju sahaliyan , jingkiri ula , nioman birai baru meimeni da bade jailame gurihe. ming gurun de umai hartungga ohakū.

elhe taifin i orin ilaci aniya , aigon hoton be ilibure onggo , buthai solon dagūr be kadalara uheri da hongki , jamsu (jamsu be durbet gūsaci guribuhe) tulergi golo be dasara jurgan i adaha hafan mala , icihiyara hafan idao se , cicigar gašan de uheri da i emgi uhei sasa tefi baita icihiyame , tulergi araha amala , dagūr solon ci jakūn nirui janggin , sunja tanggū haha be boigon suwaliyame guribuhe. ningguta i meiren i janggin sabsu be manju juwan ninggun nirui janggin be cooha suwaliyame guribufi , sahaliyan ulai hoton de tebufi , jiyanggiyūn sindafi kadalabuha. ujen coohai niru juwe. Buthai bade elhe taifin i orin ilaci aniya ci teni dangse cagan ilibuha.

elhe taifin i orin duici aniya ilan biyade , dergi hese loca i yaksa hoton be dailara de , gūsai ejen gung pongcun be cooha be uheri kadalabume , hebe de tungboo , bandaršan , usin tarirede kadalame weilebure sahai sebe tucibufi , jili , šandung , šansi , honan ci golo tome juwete tanggū susaita tuwai agūrai niowanggiyan turun i cooha , mukden ci sunja tanggū cooha tucibufi , sahaliyan ula i cooha i oronde ice hoton be tuwakiyame usin tarikini dailame genehe. cooha jihe erinde amasi marikini seme wasimbuha. songkoi banjibufi , sunja biyai orin juwe de , yaksa hoton de isinafi , orin ilan de , muke olhon i cooha be faksalafi , hafirame ing ilibufi , orin duin i dobori , tuwai agūra be ibebufi , orin sunja i farhūn suwaliyame ibefi , afame meihe erinde isinaha manggi , jing hahilame afara dulimbade niyalma tucifi , dahaki seme hūlame jihe manggi , ambasa ejen i abkai banin banjibure de amuran , gūnin de acabume , ceni gūnin be fonjifi , cihanggai buyeme biki serengge oci bisu amasi harangga gurun de bedereki serengge uthai bedereme gene seme alaha manggi , loca i da aliksi i beye ninggun tanggū funcere hafan cooha be gaifi , hehe juse aciha be gamame , ini gurun de bederehe.

sirame da basili , taka kadalaha da ifan i jergi dehi isime niyalma ejen i kesi de wempi , bederere gūnin akū , dahame jihe. yaksa hoton dolo bihe , musei gorlos monggo ukanju jergi urse sunggari sahaliyan ula be tabcilafi gamaha ice manju dagūr solon sei niyalma be gemu baicafi werihe , emke emken i baicame fonjifi , meni meni da bade buhe.

elhe taifin i orin duici aniya ninggun biyade , solon dagūr be kadalara uheri da honggi , jamsu , beiler sei tulergi golo be dasara jurgan de alibume unggihe bithei dorgide , solon dagūr lorbon i jergi gūsin jakūn nirui janggisa , ceni nirui uheri ilan tanggū gūsin duin haha yadahūn ofi , ulha akū , seke alban jafabuki seci yargiyan i muterakū. uttu ofi , turgun be tucibume akdulame alanjiha manggi , uheri da be baicaci , elhe taifin i nadaci aniya , hesei buthai nadan tanggū yadara hahai seke alban be guwebuhe ci tulgiyen , habšaha babe jurgan de alibumbi. jurgan gisurereo seme yabubuha. ineku aniya omšon biyade , jurgan ci uheri da honggi ba na de isinafi goidahakū bime , uthai ilan tanggū gūsin duin haha yadarangge yargiyan alban jafabuki seci muterakū seme bithe benjihengge acahakūbi. uttu ofi gisurere ba akū , alibuha da baita be suwaliyame unggihe.

elhe taifin i orin sunjaci aniya , jurgan ci wesimbufi , tulergi geren wang jasak sede doron bure jergi de , solon be kadalara uheri da de inu doron bufi , uheri da honggi de jafabufi , tulergi golo be dasara jurgan de kadalabuha bihe.

elhe taifin i gūsici aniya , jiyanggiyūn sabsu hacilame wesimbufi , sahaliyan ulai jiyanggiyūn de kadalabuha , uheri da i doron be tuwašara hafan i jergi janggin serhi de afabufi benebufi , cicigar hoton da i doron de solon i baita be kamcifi icihiyambihe. tereci jiyanggiyū sabsu geli hacilame wesimbufi , uheri da kabai , saincik sebe solon dagūr i susu dulimba culgan isara baita icihiyarade , yadara joboro urse jidere isara de neigen ja be bodome , nirgi bade guribuheci doron temgetu akū , yaya baita be icihiyame goidaha.

elhe taifin i susai nadaci aniya , uheri da saincik ejen be hargašame acaha de , anggai wesimbuhe bade meni uheri da sede daci doron buhe bihe. jiyanggiyūn de kamcibufi kadalabuha turgunde , mini doron be tatame gaifi , jurgan de afabuha. te meni solon dagūr fusefi , tumen isire hahasi be kadalahabi. doron akū oci , amasi julesi yaya siden baitai bithe yabubure de umesi mangga. bairengge da buhe doron be kemuni mende šangname bureo seme wesimbuhede , hese doron be amasi bu seme jurgan de hese wasimbuha de , jurgan ci solon dagūr i eiten baita be gemu sahaliyan ulai jiyanggiyūn de kadalabuha seme wesimbufi , doron be benjibufi dorolon jurgan de afabufi efulehe be dahame , saincik i da buhe doron be kemuni mende šangnareo sehe babe gisurere ba akū seme wesimbufi , doron bahabuhakū.

ineku mudan de uheri da saincik ejen be hargašame acaha de , geli anggai baime wesimbuhengge , jung gar sewangrabdang be dailara cooha de genehe , musei solon dagūr i sunja tanggū cooha ursei juse deote be kutule gamaha juwe tanggū alban jafara hahasi juse sargan , juwe aniya seke alban jafara de , umesi mohombi. guwebure guweburakū be hese be baimbi seme wesimbuhede , hesei jurgan ci neneme jiyanggiyūn susai duici sunjaci juwe aniya de alban be an i benjibufi , emgeri afabuha be dahame , gisurerakū ci tulgiyen , booi ambasa de afabufi , ere aniya benjihe cooha de kutule genehe emu tanggū uyunju duin hahai emte seke be uheri da saincik de afabufi amasi gamabufi , emke emken i baicafi , meimeni boode amasi bukini seme wasimbuha. hesei songkoi gajifi afabume buhe.

elhe taifin i orin nadaci aniya , jurgan ci wesimbuhengge , solon dagūr i neneme benjire seke i dorgi uju sunja tanggū , jai emu minggan , funcehengge be gemu ilaci jergi de obufo gaimbi. jergi de isinaha seke ton de isinaci , benjihe niyalma de kooli songkoi šangnambi. jergi eberi oci weile gisurembi. ere aniya seke i jergi eberi benjime jihe uheri da mabudai , ilhi da oboto , nirui janggin ninggun , funde bošokū ninggun , nadaci jergi bithesi emke de šangnara be meitefi , jihe jihakū , amba ajige hafan be gemu hafan efulefi , ulha keruleki

seme wesimbuhede , hese mabudai sebe gemu oncodome tušan de bibu , gūwa be gisurehe songkoi obu sehe. songkoi gemu tušan de bibufi ulha keruleme gaiha.

elhe taifin i orin nadaci aniya , dagūr solon i bade tehe kiler halai ice manju i nirui janggin nanta , erei hanci ahūn dargima sei mukden de genefi habšahangge , mini mafa ama daci nioman birai sekiyen tehe niyalma , sahaliyan ula de ibeme gurifi , ejen de seke alban jafaha. manju ikūda kamcibuha. amala ikūda i oronde , ini jui suksio be nirui janggin sirabuha manggi , cembe mukden de guribuhe onggolo niru faksalafi , nanta mimbe nirui janggin sindaha. son birai angga de tehe solon dagūr waka bime , cende kamcifi bici ombio. mukden de guribuki seme habšaha turgunde guribuhe.

erei kimcici , sahaliyan ula de dagūr solon manju gemu suwaliyaganjame tehe bihe. ejen šanyan alin ci mukdefi , mukden de gurihe manggi , teni babaci ibeme dahanjiha dere.

elhe taifin i orin jakūci aniya , solon dagūr be kadalara uheri da amban mabudai , anjuhū , beiler sei gingguleme wesimburengge , solon dagūr mohoro de isinaha yargiyan turgun be tucibume wesimbure jalin. juwan emu giyamun , mergen jakūn gūsai usin ilan aniya tarifi weilehe , mergen i poo okto muhaliyan be tuwakiyara karun tere , jurgan ci geli tokso i usin be tari , boo be ara seme afabuha jergi amba muru be tucibume tulergi golo be dasara jurgan de wesimbure bithe be , elhe taifin i orin jakūci aniya anagan i ilan biyai ice ninggun de benebufi ulame wesimbuhede , hese solon dagūr sa adarame ohode alban i usin be tarire be tookaburakū ojoro , adarame ohode alban be tookarakū jafame mutere , adarame ohode enteheme hūwašafi banjici ojoro ba be mabudai , anjuhū , beiler se beye ba na de bifi , getuken sara be dahame , hūdun kimcime gisurefi wesimbukini seme isinjiha. wesimbuhe amba muru , amban be hese be gingguleme dahafi gisurehengge , jurgan i bithe be dahame , niyengniyen omoi giyamun ci sahaliyan ulai giyamun de isitala , juwan emu giyamun i usin , mergen i jakūn gūsa usin be weilebure , mergen i poo okto muhaliyan be tuwakiyabure karun tere jergi baita de , jakūn tanggū cooha , duin tanggū ihan baibumbi. geli boigon jurgan ci mergen de tebure orin tokso i usin be tari , tere boo be ara seme afabuhabi. ejen i baita be gelhun akū tookabuci ojurakū ofi , ilhi da lorbon be jurgan de takūrafi , tarire ihan udara menggun boso juwen bureo seme unggihede , damu minggan yan juwen bufi , giyamun mergen i usin be tarime , tokso i boo be arame , ilan aniya oho bime , duleke aniya aigūn de cuwan ararade benebure tongyu , hūnta , selei jergi jakūn tumen funcere gin jaka be ne ilibuha giyamun deri benebuehēkū. jurgan ci geli jiyanggiyūn sabsu membe juwe mudan benebuhe. ere juwe mudan de , emu tanggū dehi juwe ihan bucehe. geli kiler nanta niru be mukden de guribume benehe de , gūsin duin morin , orin sunja ihan bucehebi. alban i ujibuha emu tanggū gūsin jakūn ihan sakdaha bucehe be tuwame emdubei dagūr solon ci toodame niyecembi. ere udu aniya ci siran siran i usin jeku ufarara , ulha geri de bucere , geli aniyadari geren bade aisilame weilere jergi baita de yabuhai yadame mohome ten de isinahabi. ere aniya bireme weileme šanggabure ci tulgiyen , amban mini gūnirengge , ishun aniya geren giyamun mergen i usin be duin aniya tariha. te giyamun tokso i ihan caliyān baha , alban tokso usin be jalukiyame suksalaha , tokso de boo arabure be ishun aniya ci weilebure be nakabure. dehi funcere morin be coohai baitalan de belhehe be te dulin be ekiyembure. jurgan ci neneme juwen gaiha menggun de , tumen yan obume , uyun minggan yan menggun juwen buhe de , ulha udabufi , alban be ciralame butabuki. sang i jeku be juwen buhe. ere jeku be ere bolori toodabume ohode , hafirabure de isinambi. emu juwe aniya bibu toodabuki. uttu ohode alban tookarakū bime , elheken i ibedeme , banjire be bahaci ombi dere. geli baicaci , da kooli de haha celere sidende bucere , kemuni an i aniyadari seke alban jafambi. erei juse sargan baharakū oci neneme tookarakū , butha butara fonde , ini nirui dolo šufame jafambihe. te šufara de sui mangga , bucere be tuwame guwebure be gingguleme hese be baimbi seme wesimbuhede , neneme juwen buhe emu minggan yan menggun de jai duin minggan yan menggun unggifi , uheri sunja minggan yan menggun be juwen bukini.

ilan aniyai dorgide toodame gaikini. gūwa be gisurehe songkoi obu. solon dagūr se ere udu aniya coohai baitalan de ubui faššaha be dahame , ere aniya seke kandagan butara be gemu guwebu sehe.

elhe taifin i orin jakūci aniya , hesei oros i emgi gisurefi , hešen ilibuha. ergune i angga ci wesihun morilik de isitala , sahaliyan ulai cargi dalin i gerbici bira ci wesihun , orho banjirakū hinggan mulu be jafahai amargi mederi de niketeme ba be ne sara niyalma akū , ba i nirugan , oros niyalmai gisun de , amargi mederi goro ududu minggan ba bi. ne toktobuha hešen , ergune i angga , gerbici birai angga de ilibure bei wehe de , manju nikan bithe oros gurun latino gurun i bithe monggo bithe araki seme hese be baifi , weilere jurgan ci weilefi ilibuha.

elhe taifin i orin uyuci aniya , jiyanggiyūn sabsu hese be baime wesimbufi , mergen de gurifi tehe. elhe taifin i orin nadaci aniya , solon nirui janggin ninggun , dagūr nirui janggin juwe be gemu cooha boigon suwaliyame guribuhe. Ineku aniya nonggime solon nirui janggin duin , dagūr nirui janggin ilan be gemu cooha boigon suwaliyame juwe mudan emu minggan cooha guribuhe. hūwaliyasun tob i sunjaci aniya , ujen coohai nirui janggin juwe be cooha suwaliyame guribuhe.

elhe taifin i gūsici aniya , butha de manju uheri da sindaha.

hūwaliyasun tob i jakūci aniya , kadalan bahabuha.

elhe taifin i gūsin emuci aniya , jiyanggiyūn sabsu hacilame wesimbuhengge , emu hacin , dele benere uju jergi seke sunja tanggū , jai jergi seke minggan , emu hacin , kandagan uihe , seke be jugūn de hūlašaburakū , sain be sonjome afabuki. emu hacin , solon dagūr kooli , nimere niyalma de ihan wame metembi wecembi , bucehe niyalma de inu ihan wafi waliyambi , morin sukū lakiyambi , geli emumu dabanahangge , loca i weceku gerki malu seme ton akū ihan wame wecerengge bi. dagūr solon i yadarangge , gemu ereci banjimbi. gerki malu seme wecerengge be ciralame fafulafi nakabuha , cicigar de tebure dagūr solon cooha emu minggan , sibe minggan cooha de bireme selgiyefi , fafun be jurcerengge bici , uheri da be uyun ulha , nirui janggin be sunja ulha , funde bošokū be ilan ulha keruleki , coohai niyalma jurceci , jakūnju šusiha tantaki seme toktobufi wesimbuhede , hese jiyanggiyūn sabsu yaya baita be unenggi mujilen i icihiyame , cooha de tusa ojoro babe akūmbume bodome , wesimbuhe baita gemu giyan be bahambi. ambula saišacuka sehebi.

elhe taifin i gūsin jakūci aniya , jiyanggiyūn sabsu hese be baime wesimbufi cicigar de guribuhe. dehi nirui dorgi , manju juwan ninggun niru , ujen cooha duin niru.

elhe taifin i gūsici aniya , solon niru duin , dagūr niru juwan juwe be cicigar de guribuhe , barhū niru duin.

elhe taifin i dehi duici aniya , hesei solon sunja aba de minggan geo morin afabufi aba tome juwete tanggū morin be suruk ilibufi , adun de tucibuhe tanggū hahai alban seke be taka guwebuhe.

elhe taifin i susai nadaci aniya , solon dagūr mukei gashan de tušaha babe wesimbuhede , hese wasimbuhangge , solon se utala aniya aba saha de mujakū hūsun bume , faššame yabuha bime , ne cooha de genehengge inu bi. muke de birebuhe be donjifi , bi ambula gosime gūnimbi. uthai mini abade baitalaki seme gajihā menggun be tumen yan tucibume , jakdan suwembe salame aitubume unggimbi. suwe isinaha manggi , gashan de tušaha urse be emke emken i baicafi , boo akū niyalma de boo bu , etuku akū niyalma de etuku bu , yargiyan kesi be bahabu sehe.

ejen i hanci yabure ashan i da jakdan , meiren janggin bime taktu amban sarca se hese be alime gaifi , sirabure anggalai jeku bahabure ci tulgiyen , juwe tanggū gūsin ninggun muke de birebuhe boigon de boo ulha ilibure , amba ajige anggala tome etuku adu fakūri aname udara , hūda be gemu bodofi uheri nadan minggan juwe tanggū yan menggun gosime šangnaha.

elhe taifin i susai uyuci aniya , ilhi da hūwaliyantai i alibuha , bade nemer solgūr gašan i dergi ergide , na

hūwajafi tuwa i elden šanggiyan sabubume , na aššame akjan durgere gese jilgan tucimbi. farsi farsi tuwa wehe den mukdeme goro tuhembu , amba alin mukdeme tucike , wehe tuwa badarame eyembi seme jiyanggiyūn yamun de boolaha. ninjuci aniya juwe biyade , ilhi da hūwaliyantai alibuha , bade nirui janggin bisireltu sebe gaifi baicame tuwaci , badarara wehe tuwa , majige elhe oho adali , dolo kemuni tuwa dambi. alin i dolo guwere jilgan , wehe tuwa tucirengge majige ebereke , šanggiyan tucirengge an i bi , badaraha wehe be šurdeme futalafi uheri jakūnju ba seme alibuha bi. geli ineku aniya ilan duin biyade baicafi boolahangge , jai ice alin i dergi amargi ergi ninggun ba i dubede , badaraha ba wehe i ujan be amcame geli na hūwajafi , tuwa i elden majige sabubume , wehe šanggiyan tucimbi. tuwaci neneme tucike alin ci te guwere jilgan tuwa šanggiyan tucirengge eberi bime , wehe tucime goro generakū , farsi farsi tucifi hanci tuhembu. ere tuwa tucike ci ebsi , na aššarangge akū. erei dolo guwere jilgan wehe tuwa tucire muru nenehe adali bime , jilgan majige eberi , wehe tucirengge nenehe gese , te mukderakū. ne tuwara de , alin ohongge boo ci majige deken ohobi , alin i ninggude babade šanggiyan majige tucimbi seme boolaha. ineku aniya juwan biyade , uheri da saincik tuwa tucire alin ci lio hūwang bocoī boihon gamafi , dele tuwabume jafaha.

elhe taifin i ninju emuci aniya , hese coohai urse inu teisu teisu gaifi urebufi baitalakini , gūwa jaka arakini. suweni ba i niyalma , eici da fafulaha jaka seme gelembi , tere umai hūwanggiyarakū. suweni dergi ergide lio hūwang tucikengge , ere suweni bade ambula tusa , cihanggai gaifi baitalakini sehebi.

solon dagūr uyunju nadan nirui janggin i dergi , elhe taifin i orin nadaci aniya i onggolo , daci juwan ninggun nirui janggin bihengge. orin nadaci aniya ci abkai wehiyehe i juwan ilaci aniya de isibume , siran siran i jakūnju emu niru ilibuha. abkai wehiyehe i gūsin ilaci aniya , temgetu bahabuha. hūwaliyasun tob i sunjaci aniya , jiyanggiyūn gung furdan , manju ilhi da juwe sindafi , jakūn jalan be šurdeme kadalabuki seme wesimbuhe be hebei ambasa gisurefi , manju duin , solon dagūr ilhi da duin obuki seme wesimbuhede , hese solon dagūr niyalma umesi labdu , ilhi da i oron be jakūn nonggifi , manju jakūn , solon dagūr jakūn sinda sehe. onggolo gūsai boco akū de , solon sunja aba , dagūr ilan jalan sembihe. abkai wehiyehe i gūsin ilaci aniya , ilhi da de temgetu bahabuha.

hūwaliyasun tob i ningguci aniya , siden usin ilibufi , abkai wehiyehe i nadaci aniya de isibume , bargiyaha jeku emu tumen sunja minggan nadan tanggū hule. abkai wehiyehe i jakūci aniya , jiyanggiyūn bodi wesimbufi , usin taribure be nakabufi , buthai bade boo arafi asarabuha. juwan uyuci aniya , jiyanggiyūn daldangga wesimbufi , solon dagūr i usin gashan de tušaha turgunde , gemu juwen bufi ulebuhe. orin nadaci aniya , jiyanggiyūn godohon wesimbufi , menggun salibume gaifi , jiyanggiyūn yamun de asaraha menggun sunja minggan ilan tanggū susai yan bi.

hūwaliyasun tob i juwanci aniya , solon dagūr susai nirui janggin , cooha ilan minggan be hulun buir de guribufi tebunehe. amala abkai wehiyehe i nadaci aniya , orin duin nirui janggin be cooha suwaliyame buthai da bade bederebuhe.

hūwaliyasun tob i juwan emuci aniya , jiyanggiyūn jorhai wesimbufi , bürde de emu minggan cooha tebuhe bihe.

abkai wehiyehe i nadaci aniya , jiyanggiyūn bodi wesimbufi buthai da bade bederebufi oron tucike be tuwame nakabuha.

abkai wehiyehe i orin sunjaci aniya , hese solon dagūr hafasa de hontofo fulun , juwe minggan hontofo calin jetere uksin šangnaha. abkai wehiyehe i orin uyuci aniya , jiyanggiyūn fusengga wesimbufi , buthai bade hūdašame yabure irgese be fafulafi , sunja karun i sekei temgetu be cicigar de hungkerefi buhebi.

参考文献:

- [1] 满都尔图. 达斡尔族百科词典 [K]. 呼和浩特: 内蒙古文化出版社, 2007: 476.
- [2] 阿尔泰. 达斡尔族历史文献要览·达呼尔索伦源流考 [J]. 内蒙古社会科学, 1992 (1).
- [3] 《达斡尔资料集》编委会, 全国少数民族古籍整理研究室. 达斡尔族资料集(第一集) [M]. 北京: 民族出版社, 1996: 2-15.
- [4] 孟志东. 中国达斡尔族古籍汇要 [M]. 呼和浩特: 内蒙古文化出版社, 2007: 1-62.
- [5] 朱熹. 御批资治通鉴纲目 [M]//景印文渊阁四库全书(第691册). 台北: 商务印书馆, 1986.
- [6] 商辂. 御批续资治通鉴纲目 [M]//景印文渊阁四库全书(第693册). 台北: 商务印书馆, 1986.
- [7] 金鑫. 清代前期布特哈总管沿革探析 [J]. 民族研究, 2013 (4).
- [8] 平定罗刹方略 [M]//续修四库全书(第390册). 上海: 上海古籍出版社, 1999: 430.
- [9] 西清. 黑龙江外记 [M]//近代中国史料丛刊(第六辑·第59册). 台北: 文海出版社, 1967: 37.
- [10] 张伯英. 黑龙江志稿 [M]. 哈尔滨: 黑龙江人民出版社, 1992: 107.
- [11] 金鑫. 康熙朝黑龙江驻防八旗“穷索伦”、站丁牛录考 [J]. 民族研究, 2014 (5).

**Text Analysis of Manchu Written Origin and
Development of Daur & Solon
—— Centered on the Transcript in *The Collection of Chinese
Daur Nationality's Ancient Books***

JIN Xin

(School of History and Tourism of Inner Mongolia University , Hohhot 010070 , China)

Abstract: In Dao Guang years of Qing dynasty , Hualingga , a Daur author , wrote a historical work in Manchu entitled *Origin and Development of Daur & Solon*. In more than one hundred years , because of its circulation only by form of hand copies among the people , its text gradually accumulated many mistakes which more or less affected the accurate understanding of the manuscript. The Manchu text of *Origin and Development of Daur & Solon* was first collected in *The Collection of Chinese Daur Nationality's Ancient Books* , hence became familiar to the academic circles. On the basis of research findings of former emendator , Meng Zhidong , the author subsequently found 72 textual errors in this transcript , and accordingly recovered this historical book its original contents.

Key words: Daur; Solon; Hualingga; Manchu; Correction